היום נלמד בעזרת ה׳:

זבחים דף קיב

למדנו במשנה חטאת שקביל דמה בכוס אחד, ונתן מהדם בחוץ וחזר ונתן מהדם בפנים, או להיפך שנתן בפנין וחזר ונתן בחוץ, חייב. הגמרא מבארת את הטעם.

גמרא: בשלמא: המקרה הראשון ׳נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים׳ מובן שחייב, כי בהתחלה כל הדם היה ראוי להניתן בפנים. אבל המקרה השני ׳נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ׳ לא מובן מדוע הוא חייב, הרי לאחר שנתן את הדם בפנים כל הדם שנותר הוא ׳שיריים׳ ומדוע חייב על נתינתן בחוץ?

תירוץ: **הא מני רבי נחמיה היא**: משנתנו סוברת כרבי נחמיה שאמר שיירי הדם של חטאות שצריך לשפוך אותם ליסוד המזבח, אם הקריב אותם בחוץ חייב. כי לדעת רבי נחמיה שפיכת השיריים ליסוד מעכבת את הכפרה, ולכן זו זריקה גמורה בחוץ וחייב עליה.

קושיא: **אי רבי נחמיה**: אם משנתנו כרבי נחמיה קשה מהסיפא של המשנה. אם קיבל את דם החטאת בשני כוסות, ונתן אחד בפנים ואחד בחוץ, פטור. מדוע הוא פטור על הכוס השניה? הרי רבי נחמיה סובר ששיירי הדם שהקריבן בחוץ חייב!

תירוץ: ~~**סיפא אתאן לתנא קמא דרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר כוס עושה דחוי לחבירו**~~ **אמרי מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון ואמר כוס עושה חבירו דיחוי? רבי נחמיה היא**: לעיל (דף לד,ב) נחלקו ת״ק ורבי אלעזר בר״ש. כאשר קיבל את דם החטאת בארבע כוסות, ונתן בכל קרן של המזבח רק מכוס אחת, מה דין השיריים? לדעת תנא קמא רק את שיירי הדם שבכוס הזו שופך ליסוד, אבל שאר הכוסות דחויות. לדעת רבי אלעזר בר״ש שופך את כל דם הכוסות ליסוד.

מיהו התנא הזה שחולק על ראב״ש? הוא רבי נחמיה שבמשנתנו, שאמר שאם קיבל את דם החטאת בשני כוסות, ונתן אחד בפנים ואחד בחוץ, פטור על הכוס שבחוץ. והיינו משום שהכוס הזו דחוייה.

*

[מכאן ע"פ ביאור חברותא]

למדנו במשנה – למה הדבר דומה למפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה:

קושיא: **מאי 'למה הדבר דומה'? ~~למה לי~~:** איזו הלכה למדו מדמיון שתי כוסות לשתי חטאות?

תירוץ: **הא מני, רבי היא:** שאמר (במסכת תמורה), חטאת הראשונה שהיתה אבודה בשעת הפרשה של השניה, ואחר כך נמצאת, הרי היא מתה כחטאת שנתכפרו בעליה. אבל רבנן חולקים וסוברים שהחטאת המיותרת תרעה, ומשיפול בה מום תיפדה, ויפלו דמיה לעולת נדבה. וקיימא לן שהלכה כרבי, ואפילו נמצאה הראשונה לפני שהתכפר בשניה, כיון שנאבדה בשעת הפרשה, החטאת המיותרת מתה.

והכי קאמר: וכך כוונת התנא. כל הטעם שהמעלה אחת מהן בחוץ פטור, הוא משום דאבדה ראשונה והפריש אחרת תחתיה, ולפיכך למיתה אזלא, ואם הקריב אחת מהן בפנים, השניה היא כמו "כוס דחוי" ופטור על העלאתה בחוץ. אבל אם לא אבדה הראשונה, אלא הפריש מתחילה שתי חטאות לאחריות, שאם תאבד אחת יתכפר בחבירתה, הרי אחת מהן שיבחר בה, מעיקרא עולה היא. וכשמקריב את הראשונה אין השניה הולכת למיתה אלא תרעה עד שתסתאב, ודמיה נופלים לנדבה לעולת קיץ המזבח. ולפיכך אם מעלה אותה בחוץ חייב על העלאתה, כי אילו היה מקריבה בפנים היתה מתקבלת כעולה.

וכדרב הונא אמר רב: שאמר כך לגבי אשם. קרבן אשם שניתק על ידי בית דין לרעיה עד שיפול בו מום. כגון שמתו בעליו או נתכפרו באחר (דקיימא לן כל מקום שבחטאת הדין הוא שמתה, הרי בקרבן אשם הוא רועה), והלך הבעלים ושחטו סתם, הרי הוא כשר לעולה.

קושיא: **מי דמי?** האם דומה חטאת לאשם של רב הונא, עד שנחייב על העלאתה בחוץ? והרי באופן שנקט רב הונא, האשם כשר לעולה, כי האשם זכר וגם העולה היא זכר. אבל כאן בחטאת היא נקבה, ואינה ראויה לעולה כלל!

תירוץ: **אמר רב חייא מיוסתיניא בשעיר נשיא:** משנתנו מדוברת בחטאת של שעיר נשיא שהוא זכר. ומדובר באופן שהפריש שניים לאחריות ואבד אחד מהם. ומכיון ששניהם ראויים להיות עולה, אם הקריב אחד, יתחייב על חבירו אם יעלנו בחוץ.

[-עד כאן ע"פ ביאור חברותא]

הדרן עלך השוחט והמעלה

פרק ארבע עשר. משנה: פרת חטאת: אם הוא שחט או שרף את הפרה אדומה מחוץ למקומה, הוא פטור. ואנו לא אומרים שהוא חייב על עבודה בחוץ. המקום של שריפת הפרה נקרא 'גת' על שם שהיה מקום עמוק.

וכן אם הקריב את השעיר המשתלח בחוץ במקום לזרוק אותו לעזאזל, פטור (ואינו חייב על שחיטה והעלאה בחוץ). והטעם, נאמר בשחוטי חוץ "**ואל פתח אהל מועד לא הביאו**", דוקא קרבן הראוי לבוא לבית המקדש, והקריבו בחוץ חייב עליו. (אבל פרה אדומה אינה באה לעזרה. ולגבי שעיר המשתלח יתבאר בגמרא).

הרובע והנרבע: הרובע או הנרבע (= לאדם). והמוקצה (= הופרש לע"ז). והנעבד (= עבדו בו ע"ז). והמחיר (= שולם בעד כלב). והאתנן (= שולם לזונה). והכלאים (= נולד משני מינים). והטריפה (= בהמה העומדת למות). ויוצא דופן (= נולד בניתוח).

כל אלה, שהקריבן בחוץ פטור. שנאמר בהמשך הפסוק שם "**להקריב קרבן לה'**, לפני משכן ה'". כל שאין ראוי לבא לפני משכן ה' אין חייבין עליו.

בעלי מומין: הקריב בחוץ קרבן בעל מום, פטור. לדעת ת"ק אפילו אם יש בקרבן רק 'מום עובר' שעתיד להתרפאות לאחר זמן. לדעת ר"ש רק על קרבן שיש בו מום קבוע הוא פטור. אבל ב'מום עובר' הוא עובר על לא תעשה, משום שהקרבן עתיד להיות ראוי לאחר זמן. ובגמרא יתבאר מהו הלא תעשה שעובר עליו.

תורים שלא הגיע זמנן: בקרבן העוף יש שני סוגים. 'תורים' = יונים גדולים, בני יונה = יונים קטנים.

המקריב בחוץ 'תורים' (= יונים גדולים), שעדיין לא הגיע הזמן הראוי להם להיות קרבן. או שהקריב 'בני יונה' (= יונים קטנים) לאחר שכבר עבר הזמן שהם ראויים

להיות קרבן. לדעת ת"ק פטור בכל מקרה. אבל לדעת ר"ש פטור רק על בני יונה, אך חייב ב'לא תעשה' על התורים משום שהם ראויים לקרבן בעתיד.

אותו ואת בנו, ומחוסר זמן: וכן נחלקו ת"ק ור"ש גם בשוחט בחוץ 'אותו ואת בנו'. כי לדעת ר"ש עובר בלאו על מי שהקריבו אחרון, משום שהוא ראוי להקרבה ביום אחר.

וכן נחלקו על המקריב קרבן שעדיין לא הגיע זמנו להקרבה.

שר"ש אומר כל שהוא ראוי לבא וכו': המשנה מסכמת את מחלוקת ר"ש וחכמים (= ת"ק).

מחוסר זמן – בין בגופו בין בבעליו: מה שאמרנו קודם קרבן 'מחוסר זמן', היינו בין אם הוא מחוסר זמן 'בגופו' = שעדיין לא הגיע יום השמיני ללידתו (וקודם לכן הוא פסול להקרבה). ובין אם הוא מחוסר זמן בגלל בעל הקרבן.

איזהו מחוסר זמן בבעליו? הזב והזבה והיולדת ~~והמצורע~~: זב וזבה שהקריבו את קרבנם בחוץ בתוך ימי הספירה שלהם. או יולדת שהקריבה את קרבנה קודם 'מלאות' ימי הלידה (דהיינו 40 לזכר ו–80 לנקבה). אמנם דוקא שהקריבו את חטאתם ואשמם בחוץ פטורין. כי אי אפשר להביא חטאת או אשם בנדבה, ממילא הקרבן הזה אינו ראוי להקרבה בבית המקדש. אבל אם הקריבו את עולותיהן או שלמיהן בחוץ חייבין, כי קרבנות אלו באים בנדבה ואם כן הם ראויים להקרבה בבית המקדש.

המעלה מבשר חטאת וכו': המשנה מביאה רשימה של עבודות שהעושה אותם בחוץ פטור. והטעם יתבאר בגמרא.

המקריב בחוץ מבשר אשם, או מבשר קדשי קדשים, או מבשר קדשים קלים.

המקריב את מותר מנחת העומר (לאחר הקמיצה). המקריב את שתי הלחם (שבחג השבועות). המקריב את לחם הפנים. המקריב את שיירי המנחות (הנותרות לאחר הקמיצה).

וכן היוצק שמן על המנחה. הפותת את המחנה לפתיתים. הבולל את מנחת סולת בשמן. המולח את הקומץ. המניף את המנחה. המגיש אותה למזבח שבחוץ.

המסדר את השולחן לחם פנים בחוץ. המטיב את נרות המנורה בחוץ. הקומץ מנחה, או המקבל דם קרבן בחוץ, פטור.

ואין חייבין עליו לא משום זרות וכו': על כל העבודות הנ"ל אם עשה אותם ישראלי בחוץ, אינו חייב משום 'זר' שעבד. ואם הוא היה טמא, אינו חייב משום שעבד עבודה בטומאה. ולא משום שהיה מחוסר בגדים. ולא משום שלא היה רחוץ ידים ורגליים. (הטעם עיין רש"י).

עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות: כל אחד יכל להקריב היכן שהוא רוצה. והעבודה היתה נעשית על ידי הבכור שבכל משפחה ומשפחה. אבל משהוקם המשכן נאסרו הבמות והעבודה עברה לכהנים. ומאז שהוקם המשכן, בשר קודשי קדשים נאכל לפנים מן הקלעים של חצר המשכן, ובשר קדשים קלים בכל מחנה ישראל.

באו לגלגל: כשנכנסו לארץ ישראל הקימו את המשכן ב'גלגל' במשך 14 שנה, ואז הותרו הבמות. כי בפסוק כתוב שכאשר תעברו את הירדן לא תקריבו כמו שאתם מקריבים היום במשכן, אלא תקריבו בבמות "**כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה**", ולאחר שתגיעו אל המנוחה ואל הנחלה תיאסרו להקריב בבמות. ומכיון שבשנים הללו המשכן לא היה 'במנוחה' ולא 'בנחלה' הותרו הבמות.

ואז בשר קודשי קדשים היו נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים בכל מקום. כי רק קרבנות של נדבה קרבים בבמת יחיד.

באו לשילה: לאחר מכן הועבר המשכן ל'שילה' ואז נאסרו הבמות. כי זו היתה "המנוחה" שעליה דיבר הפסוק. היה שם בית מאבנים בלי תקרה, והיריעות של המשכן היו מלמעלה כתקרה. ואז קודשי קדשים היו נאכלין לפנים מן הקלעים כנ"ל, וקדשים קלים ומעשר שני בכל 'הרואה' כלומר בכל מקום שרואים משם את שילה.

באו לנוב וגבעון: לאחר מכן נחרבה שילה ו'הארון' נלקח בשבי, והמזבח עבר לנוב ולאחר מכן לגבעון. ואז שוב הותרו הבמות.

באו לירושלים: לאחר מכן נבנה בית המקדש. ואז נאסרו הבמות לעולם. ושם היתה זו "הנחלה" שעליה דיבר הפסוק. ואז קודשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים דהיינו בעזרה. וקדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה של ירושלים. כי ירושלים נחשבת כמחנה ישראל שבמדבר.

כל הקדשים שהקדישן וכו': אם הקדישן בשעת איסור הבמות, והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ – עובר בעשה ולא תעשה וחייב כרת. כמו המקדיש ומקריב בזמן בית המקדש בחוץ שחייב.

אם הקדישן בשעת היתר הבמות, והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ – עובר בעשה ולא תעשה אך לא חייב כרת. כפי שלמדנו לעיל דף קו'.

אם הקדישן בשעת איסור הבמות, והקריבן בשעת היתר הבמות – כשהוא הקדיש אותם הוא התחייב בעשה להקריבם. ומכיון שהוא המתין ולא הקריבם הוא עבר על ביטול העשה להקריבם.